

Справа “Хенаф проти Франції” (Hénaf v. France)

У рішенні, ухваленому 27 листопада 2003 року у справі “Хенаф проти Франції”, Суд постановив, що

- мало місце порушення ст. 3 Конвенції щодо заборони нелюдського або поведження, яке принижує гідність.

Обставини справи

Заявник, п. Альберт Хенаф, є громадянином Франції, народився 1925 року. На даний час він відбуває покарання у в'язниці, що знаходиться у м. Нант.

Протягом останніх кількох років заявника неодноразово засуджували за різні правопорушення. Зокрема його було засуджено до десятирічного строку ув'язнення за вчинення розбійного нападу, а також кілька разів заявника засуджували за вчинення грабежів у торговельних центрах. У 1998 році п. Хенафа було засуджено до шестимісячного терміну ув'язнення за те, що він не повернувся до в'язниці після санкціонованого короточасного виїзду за її межі. Експерти-психіатри, котрих було залучено для обстеження заявника з метою з'ясування можливих причин його неповнення до в'язниці, пояснили поведінку п. Хенафа тимчасовим розладом психічної діяльності, котрий раптово у нього виник і, вочевидь, міг призвести, особливо з огляду на похилий вік пацієнта, до послаблення його здатності розуміти значення своїх дій.

7 листопада 2000 року заявника було допроваджено до лікарні “Пелегрін” у м. Бордо для проведення йому операції. Начальник в'язниці надав конвоїрам письмові вказівки щодо умов, з дотриманням яких заявника мало бути допроваджено до лікарні, а також щодо необхідності спостереження за заявником у самій лікарні. Вирішення питання про режим нагляду було віддано на розсуд службовця, відповідального за охорону.

Заявника тримали у кайданках під час допровадження його до лікарні і не звільнили з них до кінця дня. У вечір напередодні операції заявника було прикуто за гомілку до опори ліжка. Оскаржуючи нелюдські умови свого перебування у лікарні, заявник відмовився від операції. Відтак його знову повернули до в'язниці. П. Хенаф звернувся зі скаргою на дії працівників поліції, котрі відповідали за його охорону, стверджуючи про брутальне з ним поведження, заподіяння образи і катування. У травні 2001 року скаргу заявника було визнано неприйнятною у зв'язку з несплатою державного мита.

1 жовтня 2001 року після відбуття терміну покарання заявника було звільнено. Згодом його було ув'язнено на підставі вироку в іншій справі.

Зміст рішення Суду

Заявник оскаржував умови свого перебування у лікарні, котрі він вважав особливо тяжкими для себе з огляду на похилий вік та стан здоров'я, а також стверджував, що його було піддано поведженню, котре порушує ст. 3 Конвенції.

Стосовно аргументу Уряду про те, що заявник був суспільно небезпечним, Суд зауважив, що хоча п. Хенафа й засуджували кілька разів, в матеріалах справ не було жодних згадок про його насильницькі дії. Також Суд зазначив, що причиною неповнення заявника до в'язниці був тимчасовий розлад його психічної діяльності. Крім того, цей випадок був єдиним, і за час несанкціонованого перебування на волі заявник не вчинив жодних суспільно небезпечних дій.

На думку Суду, компетентні органи, вирішуючи питання про застосування згаданих обмежень до заявника, не довели ймовірності того, що той становив загрозу для суспільства. Про відсутність суспільної небезпеки заявника чітко свідчив також зміст письмових вказівок, наданих начальником в'язниці стосовно застосування звичайного, а не посиленого режиму нагляду щодо п. Хенафа на час його допровадження і перебування у лікарні. В будь-якому разі, необхідність вбереження від небезпеки, котру п. Хенаф міг становити для суспільства, не могла виправдати його прикуття до ліжка в лікарні у вечір напередодні операції, зокрема

беручи до уваги той факт, що двох працівників поліції було залишено вартувати біля входу до палати.

Зважаючи на вік заявника, його стан здоров'я, відсутність у минулому будь-яких проявів такої поведінки, котра б давала вагомі підстави вважати, що він становить загрозу для безпеки інших, а також беручи до уваги письмові вказівки начальника поліції, котрий рекомендував застосувати звичайний (нормальний), а не посилений режим нагляду, та той факт, що заявника доправили до лікарні саме за день до того, коли мала відбутись операція, Суд дійшов висновку, що обмеження свободи пересування заявника було непропорційним до вимог суспільної безпеки, особливо з огляду на ту обставину, що двох працівників поліції було залишено вартувати біля входу до палати заявника.

Суд вважав за доцільне згадати про рекомендації Європейського комітету із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, адресовані уряду Франції і викладені у звіті цього Комітету за підсумками візиту до Франції у травні 2000 року. У рекомендаціях, поміж іншим, вказувалось на необхідність заборонити, незважаючи на мотивацію безпеки, практику прикуття в'язнів до ліжок під час їх перебування у лікарні.

Зважаючи на викладене, Суд визнав, що поводження національних органів із заявником не відповідало вимогам ст. 3 Конвенції .

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.